

Іванісов Олег Вікторович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної економіки,
Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця

Ivanisov Oleg,
Candidate of economic, Associate Professor,
Simon Kuznets Kharkiv National
University of Economics,
<https://orcid.org/0000-0003-1853-2905>

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ SOCIAL PROTECTION AS A TOOL FOR ENSURING THE SOCIAL SECURITY OF THE POPULATION OF UKRAINE

Іванісов О. В. Соціальний захист як інструмент
забезпечення соціальної безпеки населення
України. *Український журнал прикладної економіки
та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 46 – 50.

Ivanisov Oleg. Social protection as a tool for
ensuring the social security of the population of
Ukraine. *Ukrainian Journal of Applied Economics and
Technology*. 2024. Volume 9. № 1, pp. 46 – 50.

У статті розглянуто напрями підвищення ефективності функціонування системи соціальної безпеки населення України. Виявлено, що потенціал соціальної безпеки, на відміну від його соціально-економічного потенціалу, має обмежене значення, оскільки формується планомірно, залежно від наявності фінансових і ресурсів іншого характеру. Отже, аналізуючи рівень сформованості та використання потенціалу соціальної безпеки регіону, можна оцінити рівень використання його структурних складових для вдосконалення.

Слід зазначити, що підвищення ефективності економічного розвитку країни та якості вирішення соціальних проблем є актуальним завданням для всіх рівнів влади, а особливо для регіональних органів влади, які відіграють важливу роль у формуванні ефективного потенціалу соціальної безпеки населення. Це особливо важливо в організації роботи щодо досягнення гідних умов життя населення та створення сприятливих умов праці на підприємствах і в організаціях незалежно від форм власності, а також у розвитку та застосуванні соціального захисту малозабезпечених верств населення, створення безпечних умов праці, підвищення якості життя населення країни шляхом створення умов для підвищення якості життя всіх соціальних груп.

Ключові слова: населення, соціальна безпека, соціальний захист населення, потенціал соціального захисту регіону, соціально-економічний потенціал регіону.

The article examines directions for increasing the efficiency of the functioning of the social security system of the population of Ukraine. It was revealed that the potential of social security, unlike its socio-economic potential, has a limited significance, as it is formed systematically, depending on the availability of financial and other resources. Therefore, by analyzing the level of formation and use of the social security potential of the region, it is possible to assess the level of use of its structural components for improvement.

The development of the economy of any state is characterized, first of all, by creating a stable system of social security for the population. This is because development is associated with the continuous growth of problems with ensuring a decent quality of life for the population, assuming a constant solution to the issues of effective economic development, increasing issues, and obtaining financial and other resources to raise the standard of living of the population, creating conditions and incentives for improving the organization of the system social security and the rights of citizens to social protection, which is due to the corresponding standard of living of socially vulnerable sections of the population.

Many problems have arisen in creating socio-economic potential and developing the country in recent years. This hurts increasing the social security of the population, which, as is known, is the most important strategic resource that can ensure the country's sustainable economic development at a higher rate. Thus, the issues of improving the quality of life of the country's population, improving medical care and education, reducing unemployment, increasing the population, and other socio-economic problems should be resolved.

This necessitates severe changes in the formation of new directions for stimulating development and improving the management of the achieved social security potential of the population and the development of mechanisms that will contribute to solving the problems of improving the population's quality of life. It is equally essential to increase the role of managers of enterprises and organizations in creating effective motivational mechanisms, tools, and incentives for increasing the efficiency of production and development of the market economy, structure, and competitive environment, which ensure an increase in labor productivity and the standard of living of the country's population.

It should be noted that increasing the efficiency of the country's economic development and the quality of solving social problems is an urgent task for all levels of government, especially for regional authorities, which play an essential role in forming the practical potential of social security of the population. This is especially important in the organization of work to achieve decent living conditions for the population and the creation of favorable working conditions at enterprises and organizations, regardless of the forms of ownership, as well as in the development and application of forms and methods of social protection of low-income sections of the population, creating safe working conditions, improving the quality of life population of the country by creating conditions for improving the quality of life of all social groups.

Keywords: population, social security, social protection of the population, social protection potential of the region, socio-economic potential of the region.

Вступ

Поступальний розвиток України загалом і кожного окремого регіону неможливий без вирішення соціальних проблем населення, без урахування різноманітних потреб людей, розвитку їх здібностей і творчого потенціалу, створення умов для здорового способу життя, стабільності у суспільстві, оскільки тільки в цьому випадку можна сподіватися на подальший соціальний прогрес. Найважливішим механізмом сталого функціонування та руху до кращого майбутнього будь-якої держави, її регіональних підсистем є ефективна система соціальної безпеки населення. Сказане загалом не викликає сумнівів серед науковців, політиків чи практиків, проте концептуальне розуміння соціальної безпеки та відповідної системи далеко не однозначно, що явно не сприяє її успішному розвитку, оскільки цілісність та ефективність системи соціальної безпеки визначається органічним поєднанням обраної концепції соціальної безпеки та адекватного їй механізму.

Вивчення світового досвіду формування ефективної системи соціальної безпеки показало, що на її рівень багато в чому впливає успішний розвиток економіки та суспільства, він визначається соціально-демографічними факторами та рівнем життя населення.

Серед факторів, які безпосередньо впливають на потенціал особистості, можна виділити: рівень освіти, кар'єрне зростання, матеріальний добробут, стан здоров'я та інші соціальні ресурси. Рівень соціального потенціалу оцінюється за такими показниками: дохід на одну особу населення; рівень розвитку основних галузей економіки; освітній рівень незайнятих спеціалістів; матеріальне становище жителів регіону; якість медичної допомоги в регіоні тощо [1].

Основною метою управління формуванням і розвитком соціально-економічного потенціалу є зростання якості життя населення, яке базується на структурних елементах якості, які впливають на інноваційний рівень розвитку регіону. Отже, важливо сформулювати нову структуру, яка дозволить не лише підвищити рівень використання соціального, а й економічного, інвестиційного, виробничого та інших потенціалів регіону. Це важливо, тому що необхідно створити соціальний потенціал такого масштабу і такої структури, які дозволять за певних умов надавати підтримку населенню.

Крім того, важливо уникати та запобігати кризовим ситуаціям, здійснювати управління матеріальними, фінансовими та людськими ресурсами для досягнення максимального результату в реалізації заходів соціального захисту населення як інструменту забезпечення їх соціальної безпеки.

Окрім структури складових соціальної безпеки населення, важливо дослідити його поняття, економічну сутність і структурну тотожність із соціально-економічним потенціалом. Соціальна безпека людини – це ступінь (рівень) захищеності життєво важливих соціально-економічних інтересів людини (особи), її прав, свобод і цінностей від внутрішніх і зовнішніх, реальних і потенційних загроз [2].

Термін «управління соціальною безпекою регіону» можна трактувати як діяльність регіональних органів управління з розподілу та контролю за всіма видами використання ресурсів, спрямовану на вирішення наявних (актуальних) соціальних, економічних та інших проблем, які можуть виникнути в майбутньому в соціальній сфері аналізованого регіону [3].

Соціальне забезпечення – це система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві тощо) [4].

Більшість вітчизняних і закордонних джерел дають таке формулювання поняття соціально-економічного потенціалу регіону (соціально-економічна безпека регіону) та структури його формування. Соціально-економічний потенціал характеризується сукупною здатністю трудових, матеріальних, фінансових, природних та інших ресурсів максимізувати виробництво товарів і послуг з метою найкращого задоволення індивідуальних і колективних потреб суспільства та створення умов для подальшого розвитку економіки регіону, зокрема соціального спрямування [1].

По суті, наведене визначення дає характеристику соціальної економіки, яка, як зазначає З. Варналій, відображає зовнішнє соціальне середовище, що формується в процесі життєдіяльності людей, орієнтоване на соціальний розвиток регіону та зростання його добробуту [5].

О. Сидорчук вважає, що концепція соціального потенціалу має ґрунтуватися на такому теоретичному положенні: основним завданням забезпечення сталого розвитку регіону є ефективне управління соціально-економічним потенціалом. Використовуючи ресурсний підхід, О. Сидорчук вважає, що джерелом зростання соціально-економічного потенціалу є унікальні ресурси регіону. Водночас вона вважає, що «ефективне управління розвитком соціально-економічного потенціалу регіону спрямоване на створення умов для кількісного підвищення потенціалу регіону до рівня, який забезпечує повну реалізацію програм і заходів, регіональної стратегії соціально-економічного розвитку» [4].

Варто зазначити, що останніми роками в Україні все більше уваги приділяється створенню і розвитку системи зміцнення соціальної безпеки, підвищенню ролі державних, регіональних і місцевих органів влади в підвищенні якості життя населення окремих регіонів і населених пунктів нашої країни.

Це зумовлює необхідність постійного моніторингу стану соціально-економічної сфери життя населення, який у більшості країн здійснюється через використання рейтингових досліджень як інструменту моніторингу соціально-економічних явищ і можливості оцінки соціально-економічних явищ.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження особливостей формування ефективної системи соціальної безпеки населення України. Методологія і методи. У роботі використано методи узагальнення, порівняння, аналізу

та синтезу – для розуміння сутності категорії «соціальний захист населення» та «соціальна безпека населення»; графічний метод – для унаочнення даних і схематичного подання основних положень дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження

Необхідність зміцнення соціальної безпеки населення впливає з вимог Конституції України, де зазначено, що Україна є соціальною державою, політика якої спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини. Це означає, що реалізація цього положення Конституції передбачає проведення державою політики, спрямованої на формування соціально-економічного потенціалу, здатного забезпечити високий рівень добробуту громадян [6].

Відповідно до ситуації, що склалася в нашій країні, соціально-економічний потенціал регіону формується двома основними джерелами фінансування. Це кошти, зароблені регіоном, які плануються до їх розподілу за видами використання і коштами, за рахунок так званих «встановлених регульованих субсидій» з Державного бюджету, і за умови їх використання за цільовим призначенням. Можливі й інші джерела формування соціально-економічного потенціалу регіону, але вони не завжди є стабільними, а враховуються лише шляхом їх допуску та включення до сформованого обсягу соціального потенціалу в поточному періоді. До них належать кошти підприємств і організацій; різноманітні добровільні внески до бюджету області та інші можливості регіону залучати гроші та інші ресурси на соціальні цілі.

Важливо відзначити, що в певних ситуаціях необхідно звертатися не тільки до соціально-економічного потенціалу, а й до соціального, зокрема. Йдеться про те, щоб кожен регіон мав відповідну потужність медичних закладів і забезпечував прийом усіх пацієнтів не лише зі страховим медичним полісом, а й малозабезпечених громадян; виплачував певний мінімум пенсій і забезпечував їх зростання до встановленого законодавством розміру, якщо вони не забезпечують прожитковий мінімум; можливість оплати житлово-комунальних і транспортних послуг. Важливо забезпечити сприятливий доступ населення до соціальних та інших індивідуальних закладів, зокрема закладів культури та спорту, які формують соціально-економічний потенціал регіону [7].

Для більш повного обліку регіональних особливостей системи соціального захисту, зокрема різного рівня активності її суб'єктів, необхідно розглянути питання про запровадження якогось інтегрального показника, що дозволяє робити висновок про ефективність організації соціального захисту населення та про якість державного управління в системі соціального захисту. Нині відсутні критерії оцінювання активності інших суб'єктів у сфері соціального захисту – роботодавців, громадських організацій, органів місцевого самоврядування. Актуальним також є визначення ступеня задоволеності населення організацією соціального захисту або його соціального невдоволення.

Запропонований метод комплексного оцінювання соціальної захищеності населення покликаний усунути зазначені недоліки, врахувати останні зміни, систематизувати наявні та запровадити нові критерії оцінювання функціональних і якісних характеристик організації соціального захисту населення. Тут важливо враховувати, що критерії позначають об'єктивну спрямованість ефективності, критерії мають нормативний характер, а показники фіксують досягнутий рівень [8]. Вважаємо за доцільне виділити такі чотири основні групи показників.

1. Забезпеченість системи соціального захисту ресурсами та інфраструктурою. Тут повинні розглядатися кошти, що спрямовуються з Державного бюджету України в адміністративно-територіальні одиниці на соціальний захист населення, пропорційно чисельності населення (зокрема на соціальну допомогу та пільги, що надають у межах регіональної програми соціальної підтримки населення). Водночас необхідно враховувати окремо кошти різних джерел фінансування на соціальний захист категорій громадян, які їм потребують, зокрема з урахуванням віднесення до обласних або регіональних пільговиків. Іншою важливою складовою цієї групи є показники розвиненості інфраструктури системи соціального захисту населення. Враховується наявність і потужність установ соціального обслуговування, доступність населенню всього спектра соціальних послуг.

2. Організація роботи суб'єктів соціального захисту населення. Насамперед у цій групі має розглядатися ефективність роботи органів державної влади у сфері соціального захисту населення, його територіальних філій. Необхідно проаналізувати реалізацію встановлених законодавством заходів соціального захисту населення, кадровий склад, організацію інформаційної роботи. Особливий блок – оцінювання рівня соціального партнерства, організації взаємодії з органами місцевого самоврядування, профспілками, громадськими та благодійними організаціями, а також оцінювання активності неурядових організацій, кількості громадян, які перебувають у добровільних організаціях та об'єднаннях.

3. Задоволеність населення якістю організації соціального захисту. Цей показник, який виявляється, насамперед за допомогою соціологічних досліджень, можна порівняти з «соціальним самопочуттям», що відображає задоволеність людини окремими сторонами свого життя та її впевненістю у завтрашньому дні. Опитування можна проводити за трьома рівнями: все населення, населення певної території та окремі категорії громадян. Тут потрібно враховувати специфічні соціальні показники, характерні для кожної конкретної категорії. Наприклад, розроблено комплекс специфічних показників для оцінювання соціального захисту багатодітних сімей і співробітників органів внутрішніх справ.

Істотно доповнить картину аналіз соціальної напруженості. Ця робота може бути заснована на методиці, розробленій П. Чернобаєм. Як об'єкт аналізу були взяті причини напруженості на рівні підприємства. Критеріями у ній є суб'єктивні індикатори – ступінь задоволення працівників житловими

умовами, забезпеченістю дитячими установами, умовами для відпочинку, рівнем заробітної плати, побутовими та санітарно-гігієнічними умовами роботи. Крім того, тут можна використовувати результати контент-аналізу звернень, що надходять до органів державної влади [9].

4. Показники рівня та якості життя населення. Ця група представлена низкою широко використовуваних показників. Тут повинні враховуватися рівень бідності, середня заробітна плата, утримання споживчого кошика, кількість сімей, які одержують субсидії на оплату ЖКП та ін. Їх групують за такими типами: узагальнювальні (національне багатство на одну особу населення); що характеризують рівень споживання населення; рух коштів населення; соціальна диференціація населення та умови життя. В основу цієї групи можна також покласти систему «Основних показників рівня життя населення», розроблену в Центрі економічної кон'юнктури та прогнозування при Міністерстві економіки України. У ній представлено 39 показників, затверджених у 7 розділах: узагальнювальні показники, доходи, споживання та витрати, грошові заощадження, накопичене майно та житло, соціальна диференціація, малозабезпечені верстви населення. Тут треба враховувати і демографічні показники, аналіз яких дозволяє побудувати ефективну систему соціального захисту населення [10].

Важливо оцінювати соціальну захищеність населення як показник фактичного рівня реалізації заходів соціального захисту населення в динаміці за той чи інший проміжок часу. Для цього необхідне проведення щорічного моніторингу за розробленою моделлю комплексного оцінювання. Аналіз цих показників дозволить виявляти найбільш «проблемні» місця та формувати відповідні управлінські рішення. Крім того, такий підхід допоможе у вирішенні питання щодо визначення місця та ролі держави, інших громадських інститутів у системі соціального захисту найближчого майбутнього.

Сьогодні можна сформулювати три основні позиції, які стосуються співвідношення державного та недержавного секторів у соціальній безпеці населення [11].

Перша передбачає основну роль держави у вирішенні проблем у галузі соціального захисту населення з мінімальною участю недержавного сектору та централізацію всіх управлінських рішень.

Друга позиція свідчить про необхідність розподілу повноважень у галузі соціального захисту населення між усіма рівнями влади, водночас громадським організаціям відводиться додаткова функція.

Третя позиція ґрунтується на принципі субсидіарності та активній діяльній участі у вирішенні соціальних проблем громадських організацій, що діють на паритетних з державою засадах. Цей підхід передбачає, що до діяльності держави на всіх рівнях у сфері здійснення соціальної політики має підключитися якнайбільше суб'єктів, пов'язаних з населенням.

Названі позиції формують певний вектор розвитку системи соціального захисту населення, що прямує через три стадії, що відповідають цим позиціям.

Виходячи з цих положень, державний вплив має включати такі основні напрями: запобігання кризовим явищам в економіці та досягнення стабілізації соціально-економічного стану країни; регулювання економіки шляхом посилення контролю за цінами; удосконалення оподаткування та спрямування інвестицій у промисловість; поліпшення використання створеного економічного потенціалу країни, сировинних, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів; впровадження прогресивних технологій; розвиток соціально-економічного потенціалу кожного регіону, здатного вирішувати не тільки поточні, а й перспективні соціально-економічні проблеми; зниження рівня безробіття та збільшення доходів населення країни; розвиток цифровізації як основи глобальної конкуренції для досягнення лідерських позицій і постановки завдань щодо створення кращих умов життя людей і ведення бізнесу [11].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Ефективність системи забезпечення соціальної безпеки залежить від збалансованості його складових, впливу економічних можливостей регіону та дій органів управління, що забезпечують динаміку соціального розвитку населення. Надзвичайно важливо враховувати, що суспільний розвиток здійснюється під впливом сукупності ринкових (економічних), виробничих, фінансових, правових і гуманітарних факторів. У межах цих факторів формується ступінь задоволення потреб соціального забезпечення населення регіону, створюються передумови для оптимізації соціального потенціалу та посилення його впливу на економічний потенціал, створення та розвитку прибуткових видів і напрямів виробничо-економічної діяльності.

Управління соціальною безпекою регіонів потребує серйозних змін. Насамперед необхідно уточнити поняття об'єкта і суб'єкта управління, оскільки сама система управління може містити характеристики як об'єкта, так і суб'єкта управління і мати багато рівнів управління, зокрема таких як внутрішній і зовнішній, управління ресурсними, інформаційними потоками, комерційними структурами.

На сьогодні існує потреба у більш глибокому аналізі формування та використання соціально-економічного потенціалу регіонів. Такий аналіз необхідний для більш повного вирішення проблем не лише окремих регіонів, а й їх вирівнювання за якістю життя населення. Це зменшить міграційні потоки, концентрацію економіки в промислових комплексах і кількість містоутворювальних територій. Це призведе до вирівнювання соціально-економічного стану регіонів, реалізації «ідеології» формування середнього класу та надання необхідної допомоги у вирішенні багатьох регіональних проблем бізнесу та соціального розвитку [12]. Одним з напрямів розвитку потенціалу соціального захисту населення як інструменту зміцнення соціальної безпеки можуть бути запропоновані напрями розвитку соціального потенціалу областей і методика оцінювання використання соціального потенціалу і розвитку в регіоні, що дозволяють отримати високий ступінь точності розрахунку динаміки показників і певною мірою

виявлення їх спрямованості та регіональних диспропорцій у показниках, що характеризують рівень соціального захисту населення, що може порушити стабільність економічних процесів і природні процеси створення гідної якості життя жителів регіону. Важливо, що методи аналізу сприяють достовірності прогнозу, за допомогою якого можна забезпечити формування сталого довгострокового розвитку аналізованого об'єкта дослідження. Одним з напрямів дослідження ефективності соціальної безпеки є також використання рейтингових оцінок. Саме цьому напрямку буде приділено більше уваги у майбутніх наукових дослідженнях.

Література

1. Кальницька М. Соціальна безпека: поняття та рівні дослідження. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 17. С. 566-571. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/118.pdf>.
2. Варналій З. Соціальна безпека людини як об'єкт дослідження економічної безпекології. *Економічний вісник університету. Збірник наукових праць учених та аспірантів*. 2022. Випуск 50. С. 90-97.
3. Поплавська О. Соціальна безпека: нові виміри в сучасному глобальному середовищі. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 75. № 2. С. 21-29. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.02.021.
4. Новікова О., Сидорчук О., Панькова О. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки: монографія. Львів, Київ: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 184 с.
5. Варналій З., Білик Р., Хмелевський М. Соціальна безпека України: сутність, проблеми та шляхи забезпечення. *Економічний вісник університету: збірник наук. праць учених та аспірантів*. 2020. Випуск 45. С. 105-114. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-45-105-114>.
6. Конституція України, від 28 червня 1996 року зі змінами, які вступили в силу з 1 січня 2006 року відповідно до Закону України «Про внесення змін до Конституції України» № 2222-IV від 8 грудня 2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Текст>.
7. Пирожков С. Національна стійкість України: стратегія забезпечення. *Український географічний журнал*. 2022. № 2. С. 3-10. DOI: <https://doi.org/10.15407>.
8. Григорук П., Хрущ Н. Інтегральне оцінювання рівня та динаміки інноваційного потенціалу регіону. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 3. С. 109-129. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2016.3-09>.
9. Онищенко С., Пугач О. Загрози економічній безпеці України: сутність, оцінювання та механізм упередження: монографія. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 337 с.
10. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року: Указ Президента України № 347 від 11.08.2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua>.
11. Завора Т., Чепурний О. Аналіз та оцінка індикаторів стану соціальної безпеки України. *Ефективна економіка*. 2012. № 9. С. 37-49. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1365>.
12. Szukalski B. What's new in ArcGIS Online. 2021. URL: <https://www.esri.com/arcgis-blog/products/arcgisonline/announcements/-online-april-2021/>.

References

1. Kal'nyts'ka, M. (2017). «Bern Szukalski. What's new in ArcGIS Online». *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*. Issue 17. pp. 566-571. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/118.pdf>.
2. Varnalij, Z. (2022). «Human social security as an object of economic security research». *Ekonomichnyj visnyk universytetu. Zbirnyk naukovykh prats' uchenykh ta aspirantiv*. Issue 50. pp. 90-97. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X2022-52>.
3. Poplavs'ka, O. (2022). «Social security: new dimensions in the modern global environment». *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*. Vol. 75. № 2. pp. 21-29. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.02.021.
4. Novikova, O., Sydorochuk, O., Pan'kova, O. (2018). *Stan ta perspektivy sotsial'noi bezpeky v Ukraini: ekspertni otsinky*. [Status and prospects of social security in Ukraine: expert assessments]. LRIDU NADU. L'viv. Ukraine.
5. Varnalij, Z., Bilyk, R., Khmelevs'kyj, M. (2020). «Social security of Ukraine: essence, problems and ways of provision». *Ekonomichnyj visnyk universytetu: zbirnyk nauk. prats' uchenykh ta aspirantiv*. Issue 45. pp. 105-114. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-45-105-114>.
6. Konstytutsiia Ukrainy, vid 28 chervnia 1996 roku zi zminamy, iaki vstupyly v sylu z 1 sichnia 2006 roku vidpovidno do Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy». (2004). [The Constitution of Ukraine, dated June 28, 1996 with changes that entered into force on January 1, 2006 in accordance with the Law of Ukraine "On Amendments to the Constitution of Ukraine"]. № 2222-IV dated December 8, 2004. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Tekst>.
7. Pyrozhhov, S. (2022). «National stability of Ukraine: strategy of provision». *Ukrains'kyj heohrafichnyj zhurnal*. № 2. pp. 3-10. DOI: <https://doi.org/10.15407>.
8. Hryhoruk, P., Khrusch, N. (2016). «Integrated assessment of the level and dynamics of the innovation potential of the region». *Marketynh i menedzhment innovatsij*. № 3. pp. 109-129. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2016.3-09>.
9. Onyschenko, S., Puhach, O. (2015). *Zahrozy ekonomichnij bezpetsi Ukrainy: sutnist', otsiniuvannia ta mekhanizm uperedzhennia*. [Threats to the economic security of Ukraine: essence, assessment and mechanism of prejudice]. PoltNTU. Poltava. Ukraine.
10. Stratehiia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy. (2021). [Economic security strategy of Ukraine for the period until 2025: Decree of the President of Ukraine]. № 347 dated August 11, 2021. Available at: <https://www.president.gov.ua>.
11. Zavora, T., Chepurnyj, O. (2012). «Analysis and evaluation of indicators of the state of social security of Ukraine». *Efektivna ekonomika*. № 9. pp. 37-49. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1365>.
12. Szukalski, B. (2021). What's new in ArcGIS Online. [Bern Szukalski. What's new in ArcGIS Online]. Available at: <https://www.esri.com/arcgis-blog/products/arcgisonline/announcements/-online-april-2021/>.

Стаття надійшла до редакції 17.12.2023 р.

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024 рік. Том 9. № 1.